

## OLJNI ŠKANDAL SE RAZGALJA V ČE- DALJE GRŠI LUČI.

Oljtni magnat Edward L. Doheny je prostovoljno prijavil za pri- so v tem velikanskem javnem škandalu.

## FALL JE V SENATU OBDO- LJE VELEDEJSTVA IN SLE- PARJE.

Washington, D. C. — Da pri- de nova razkritja v oljnim škandalu na dan, je bilo razvidno v sredi iz burnih razprav v sena- tu. Ljudje, zapleteni v to afero, so obdolženi korupcije in golju- bje.

Milijonarski oljni magnat Ed- ward L. Doheny, ki je dejal, da ni bil zelo razočaran, če bi ne na- štlo sto milijonov dobička iz rezervirane oljne rezerve šte. 1. v Californiji, se je prostovoljno oglašil za pričanje. Njegove iz- povedbe bodo zelo razjasnile še ne dosedaj nejasne točke v tej škandalozni zadevi.

Doheny se je ponudil za pričo po svojem pravnem zastopniku Gerinu McNabu iz San Francis- ca. Ta ponudba je prila nepri- kakovano. Preiskovalni odsek se smiše šele danes, ko se povrne bliži notranji tajnik Albert B. Fall, da pove, kje je dobil zago- netih stotisoč dolarjev, s kateri- mi je povečal in izboljšal svoje poslovanje v državi New Mexico.

Senator Walsh je obvestil se- nat, da namerava predložiti rezol- ucijo, ki bo pooblastila predsed- nika uvesti tožbo za prekle na- jemniških pogodb in dognati, koliko olja je bilo, če vzete iz rezerv. Ta senator bo gledal tudi na to, da ne bo ampel imeti pravo- sodni minister Daugherty, svojih pravnih vmes. Zatrnil je, da je ne- kaj stvari v tem škandalu, ki ne- goje sum na generalnega zvezne- ga pravdnika.

Zahteval bom, da bodi pred- sednik pooblaščen sestaviti pose- ben svet, ki naj bo vodil sodno postopanje popolnoma neodvisno brez vsake kontrole pravosod- nega departmeta ali pravosodnega ministra," je rekel senator Walsh.

"Zelo močan sum leti na gene- ralnega zveznega pravdnika. Ali je to njegova krivda ali nesreča, še sedaj še ne upam trdit. Gene- ralni pravdnik in bivši notranji tajnik sta bila dolgo politična to- variša. In nastala je med njima naklonjenost, ki bo izvala splošno obojevanje akcije pravosodnega departmeta v tej zadevi, če bo izid neugoden za vlado."

Senator Walsh je nadalje izja- vil, da je pričanje pred odsekom dognalo mnogo neovrgljivih dej- stev. Med njimi je pričanje pred oljne rezerve, ki so jih ktilili in varovali predsedniki Roosevelt, Taft in Wilson kot neobhodno po- treben element v bodoči narodni obrambi, prodane in da bi dobila mornarica v smislu najemniških pogodb le 6 odstotkov vsega olja. Dejal je, da so bile rezerve odda- ne skrajno tajno v najem. In vsaj ena pogodba je bila sklenjena na nepošten in sleparski način.

## IZDATKI NARASTLI RADI SKRAJŠANJA DELAVNI- KA ZA 10%.

Washington, D. C. — Elbert H. Gary, ki je načelnik jeklarke korporacije, je povedal predse- dniku Coolidgeu, da je odprava 12- urnega delavnika v jeklarski in- dustriji povečala produkcijske iz- datke za 10 odstotkov. Predsed- nik mu je nato odgovoril, da bi moral odjemalec brez vsakega u- govarjanja utrpeti to povznanje, ker je delavec v prilogi.

Gary je nadalje povedal pred- sedniku, da bi se po mnenju je- klarških delavcev samih dalo pri- tivkom tem povečanim izdatkom s izboljšanjem v obratovanju. Ali to bo vzelo še dolgo časa.

Gary je obiskal Belo hišo na predsednikovo povabilo, da bi mu povedal, kako je s odpravo dva- najurnega delavnika. Jeklarski magnat mu je rekel, da je uvedba sedemurnega takorekoč že popolno- ma izvedena.

## "UMRL JE NAVEČJI DRŽAVNIK", PRAVI DEBS.

Terre Haute, Ind. — (Federated Press.) — Eugene V. Debs, ameriški socialistični veteran, je izrekel Leninu sledeči tribut, ko je izvedel o smrti voditelja proletarske revolucije:

"Lenin je bil največji mislec, kar jih je izšlo iz svetovne vojne. Bil je največji državnik na svetu, pred katerim se naj skrijejo vsi drugi. Noben človek ni prestal toliko kolikor je pre- stal Lenin v zadnjih petih letih. V svoji rami je nosil dve krogli, kateri je izstrelil vanj morilec, obenem je nosil na rami breme večje odgovornosti in skrbi kakor nihče drugi na svetu. Njegovo mesto v zgodovini bo častno. Zgodovina se ga bo spominjala kot največjega državnika njegove dobe, osebnosti visoke kot stolp, junaka in največjega bojovníka za pravice in svobodo vseh za- sujenih ljudstev."

## Anglija je mirna pod de- lavsko vlado.

MacDonaldov kabinet se je na prvi seji bavil s brezglajem in stanovanjskim vprašanjem. De- lavski minister je vzel v roke stavko železničarjev. Nekaj reakcionarnih listov se še raz- burja.

London, 24. jan. — Socialistična vlada Anglije je v sedlu, toda jav- nost je mirna in hladna, kakor da se ni zgodilo nič posebnega. Le par torijskih listov se še razburja in preklinja liberalce, ki so "pah- nili deželo v nesrečo", ali javnost se ne zanima za to kričanje.

Včeraj je bila prva seja delav- ske vlade in pred ministrsko pala- čo je stala četa fotografov in po- ročevalcev. Ko je bila seja konča- na, je bilo izdano sledeče uradno poročilo:

"Kabinet je zboroval dve uri. Bile so preliminarne rasprave o brezposelnosti, delavskih stano- vanj, poljedelstva, bivših voja- kov itd. v svrhu, da se ta vpraša- nja hitro rešijo in da se izdela natančen program vlade, ki se objavi, ko se snide parlament."

MacDonald je zaupal poročeval- cem, da prvi problem, ki se ga loti, je brezposelnost in potem je na vrsti stanovanjsko vprašanje. govori se tudi, da si nameravajo delavski ministri aniziti plače. To zahtevajo strokovne unije, toda minister notranjih zadev Hender- son je dejal, da plače ministrov

spadajo v področje kabineta, ne pa Delavske stranke.

Delavski minister Tom Shaw je takoj vzel v roke zadevo železni- čarske stavke. Včeraj je obiskal glavni stan Kongresa strokovnih unij in povabil k sebi Bromleya, voditelja stavkarjev. Margareta Bonfield, predsednica Kongresa, je dobila službo podtajnica delav- skega ministarstva in ona ima na- logo posredovati med železničarji in upravitelji železnic.

J. H. Thomas je odločil tajni- štvu. Narodne unije železničarjev, ker se hoče popolnoma posvetiti službi ministra za kolonije. To bo morda pomagalo k pomirjenju med železničarskimi unijami, ker Thomas ni nič kaj priljubljen pri sekulji stavkarjih železničarjev.

MacDonald je naredil dober po- toz, ker je dal Johnu Wheatleyu ministertvo zdravstva, v katerega področje spada stanovanjski pro- blem in podpore za brezposelne delavce. Wheatley je vodja komu- nistov v Clydu in zdaj bo odgovor- ren za rešitev problema, ki ga komunistični in socialistični de- lavci smatrajo za glavni problem.

Sploh je ministrsko osebje na- redilo dober vtis na liberalno časo- pisje in večino javnosti. Mornari- ca (bojna flota), ki je Anglešem toliko pri srcu, je v rokah lorda Chelmsforda, ki je bivši konserva- tivec in še danes ukiva precej za- upanja pri torijih.

## Huerta se je uklonil Ameriki.

Preklicat je blokada pristanišč. Hughes opravičuje stališče na- pram Mehiki. Obregon je v ofenzivi na vseh frontah.

Washington, D. C. — Vlada je bila v sredo obveščena od konzula v Vera Cruzu, da je Adolfo de la Huerta, vodja mehiških vstašev, sprejel ultimatum Združenih držav in velel odstraniti vse mine iz vodov- ja ob vходу v tampiško pristani- šče. Blokada je s tem odstranjena.

New York, N. Y. — Državni tajnik Hughes je v svojem govoru v New Yorku v sredo zvečer po- jasnili stališče, ki ga je zavzela administracija z ozirom na revolto v Mehiki. Rekel je, da vstaja ni revolucija zatiranega ljudstva, temveč izkira iz osebne politike, katere nima pravega nič dobrega za Mehiko, zato se je vlada odlo- čila, da podpre mehiško vlado, s katero ima dobre odnose, odkar je bila priznala in sklenila s njo prijateljske pogodbe.

Mexico City, 24. jan. — Uradno se poroča, da se je položaj v Me- hiki v toliko izpremenil, da je zvezna armada povsod presila iz defenzive v ofenzivo v zadnjih 24. urah. Situacija na zapadni fronti, kjer so zvezne čete okupirale Guadajalaro in kjer je bil vstaki- vodja Estrada silno poražen, je tako dobra, da je predsednik Obregon izročil vrhovno povelj- stvo generalu Amaru in odpoto- val drugam.

General Sanchez, poveljnik vstašev na verakruški fronti, je

## Pregled dnevnih do- godkov.

Amerika.

Zvezna vlada je priskočila na pomoč propadajočim bankam na severozapadu.

Oljni škandal v Washingtonu je vedno večji.

Lewis potlašil napredni element na rudarski konvenciji.

J. W. Lincoln zdaj pravi, da njegova žena še živi.

Coolidge v posebni poslanici priporoča zvezno posojilo farma- jem.

Hughes je pojasnil stališče vla- de glede vstaje v Mehiki.

Inozemstvo.

Milijoni Rusov izkazujejo zad- njo čast Leninu.

Delavska vlada Anglije je že na delu.

Obregonova armada je v ofen- zivi na vseh frontah. Vstaki vo- dja Sanchez smrtno ranjen. Huer- ta preklicat blokado.

Bil večeraj smrtno ranjen in zdaj leži v bolnišnici v Orizabi.

Poročila o svežih revoltah zvez- nih garnizij v državama Coahuila in Nuevo Leon niso naredila nobe- ne vznemirjenosti. Te revolte so lokalnega pomena in bodo kmalu radnane.

VREME.

Chicago in okolica: V soboto sneg in mrzlo. Severozapadni ve- trovi. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 35, najnižja 26. Snelce žide ob 7:10, zaide ob 4:55.

## VOJNA FINANČNA PODRUŽNICA NA SEVERNEM ZAPADU.

Od 1. januarja sem je bilo več ka- kor dvajset bank sprtih samo v Južni Dakoti.

## BREZ TAKOJŠNE VLADNE PO- MOČI BI PRIŠLO DO GROZNE- GA GOSPODARSKEGA POLOMA.

Sioux Falls, S. D. — Po konfe- renci z bankirji je ravnatelj voj- ne finančne korporacije Eugene Meyer ugotovil, da bo korporaci- ja nemudoma ustanovila podruž- nico v Sioux Fallsu, ker hoče biti v ožjem stiku s južnodakotskim bančnim položajem, ki je valed mnogih bančnih polomov postal naravno kritičen in nevaren.

Od 1. januarja sem je zaprlo več kakor dvajset bank svoja vrata v Južni Dakoti sami. Njihni skupni vložki so znašali nad \$15.000.000. Mnoge banke so prene- hale poslovati v drugih sosednih plečninskih državah.

Podružnica bo, kakor pravi Meyer, v rokah izbranih mož iz Sioux Fallsa.

Meyer je dejal, da se bo vojna finančna korporacija oszrala pred- vsem na prošnje za posojila od strani podeželnih bank v Južni Dakoti.

"Bistveno dajejo gospodarske razmere v Južni Dakoti zaupanje v bodočnost ta države," je rekel Meyer. "Vojna finančna korpo- racija je v preteklosti posojala denar 380 bankam v Južni Dako- ti. Od teh jih je 240 povrnilo vsa posojila popolnoma, dočim so o- stale poravnale še dobrišen del svojega posojila."

"Korporacija je zaupala v dr- žavo v preteklosti in kani to de- lati tudi še nadalje."

Takoj po naznanilu ravnatelja Meyerja je izdal južnodakotski bančni department izjavo, v kate- ri pravi, da se bo denarni zavod Sioux Falls Trust and Savings Bank reorganiziral in rekapitali- ziral v kratkem času, če bodo sto- rili kupljivi in trgovski interesi svojo dolžnost. Preiskava banki- nega premoženja je pokazala, da bi bil tak korak popolnoma mo- žen in pameten.

Sioux Falls Trust and Savings Bank je bila največji denarni za- vod v Južni Dakoti. V njej je ime- lo 220 manjših bank naložen svoj denar.

Washington, D. C. — Kako mi- ali predsednik Coolidge, da bi se dajo od pomoči stiskam plečninskih kmetov na severnem zapadu, je povečano v njegovi posebni po- slanici, ki jo je dal poslati zvez- nemu kongresu.

Predsednik vključuje v svoja priporočila naslednje točke:

Kongres naj sprejme postavdo- dajo, ki naj vsebuje takozvani Coulterjev načrt za \$50.000.000 — sklad, iz katerega, bi naj dobivali plečninski trust potrebna posojila.

Podaljšanje vojne finančne korpo- racije, ki ne bo mogla po čeda- njih postavnih določbah dajati nobenih posojil od 31. marca do 31. decembra.

Vpostavitve onemoglih bančnih zavodov po prizadetih krajih.

Ustanovitev zasebne finančne korporacije, ki naj bo pomagala v nastru nove preosnove

## Dunajska univerza v rokah bankrjev.

Dunaj. — (Fed. Press.) — Du- najska univerza, eno najstarejših učilnih učnih v Evropi, je prišla v roke bankirja. Avstrijska je- zuitska vlada, ki je reducirana na propagandno pisarno Lige nardo- v, ni mogla pokriti deficita uni- verze in zato je sprejela ponudbo bankirja Sigumunda Bosela, da on prevzame oskrbnitvo državnega vsučelšča. Bosel je avstrijski Stinnes, ki je obogatel med vojno — pred vojno je bil krojaški moj- ster — ko je prejel od vlade naročila za izdelovanje vojaških uniform. Danes ima banke, časo- pisne, tovarne in rudnike.

Delavci v Avstriji ogorčeno pro- testirajo proti izročitvi univerze v roke bankirjev. Kaj takega še ni bilo v Evropi.

## Rusija izkazuje zad- njo čast Leninu.

Dolge vrste delavcev in kmetov, prijateljev in nasprot- nikov, korakajo od jutra do večera mimo mrtvaškega odra, pogrnjenega z rdečim, v Unijskem domu. Kljub hudi zimi drvi ljudstvo od vseh strani v Moskvo, da izkaže zadnjo čast slavnemu možu. Prvi tribut so dali Leninu kmetje v vasi, v kateri je zadnje čase živel in umrl. Francoski delavci prenehajo z de- lom ob uri pogreba.

Paris, 24. jan. — Francoska komunistična stranka je pozvala de- lavce, naj ob uri Leninevega po- greba v soboto prenehajo z delom deset minut v znak zadnje časti velikemu proletarskemu vodi- telju.

Petrograd, 24. jan. — Petro- gradski sovjet je sugestiral, da se ime Petrograd izpremeni v Lenin- grad v trajni spomin velikemu sovjetskemu voditelju.

Moskva, 24. jan. — Truplo Le- nina, pokojnega predsednika cen- tralne vlade sovjetskih republik in največjega revolucionarja vseh časov proti obstoječemu družab- nemu redu, leži danes v srebrom okrašen krati na z rdečo tkanino pogrnjenem odru v veliki dvorani palače delavskih unij v Moskvi.

Desettisoč oseb je že počasi, molče s sklonjeno glavo korakalo mimo in vrglo zadnji pogled na obraz moža, ki je vodil smagovito rusko revolucijo, katere je pre- tresla vest svet; desetisoče dru- gih pa stoji v dolgih vrstah in čaka na vrsto. Od ranega jutra, ko sta vojaštvo in policija naredila kordon ob ulicah, po katerih se je voz s mrtvim Leninom pomikal od kolodvora do dvorane, so stali velike množice ljudi in čakale v snegu in mrazu pod niho. Nena- vada je ta množica. Večnoma so delavci, prijatelji slavnega po- kojnika, kmetje iz okolice, toda med njimi je tudi mnogo nasprot- nikov, ki so črnili Lenina, a pri- družili so se splošnemu žalovanju in v dvorani vlada mrtvaška tiši- na in svečanost.

Ko je bilo truplo pripeljano v Moskvo, so oblasti sklenile, da se dvorana odpre občinstvu šele ob sedmih zvečer, toda množica za- naj je bila tako velika, po osem oseb je stalo v vrsti pol milje da- leč na obeh straneh Unijskega doma, in mraz je bil tako hud, da vodstvo ni moglo čakati in vrata so se odprla ob petih. Vladni urad- niki, voditelji komunistične stranke, delegatje sovjetov in načelniki deputacij so prvi korakali mimo trupla, nato pa je šla masa občin- stva v najlepšem redu v dvorano.

Lenin je oblečen v sivorjavo obleko in njegov voščen obraz še kaže s par potezami vtiske bolečin, ki jih je trpel, ko se je boril a smrtjo. Naokrog odra stoji voja- ki. Častna straža pri krati se menja vsakih deset minut. Stražo tvore komisarji, delavski zastop- niki in člani izvrševalnega odbora tretje internacionale.

Sinod ruske cerkve je odredil, da se čitajo maše zadušnice za Leninom po vsej Rusiji.

Tribut mrtvem predsedniku se je začel že včeraj zjutraj, ko je truplo zapustilo vasi Gorki, kjer je Ujlanov umrl. Kmetje iz vasi so prvi počastili svojega batjuško ljišca. Zbrali so se pred vilo s klo- buki v rokah in naredili molče špalir, ko so drugi prinesli krsto iz hlebe, nakar so korakali za krsto na kolodvor. Tribut se je nadalje- val ves čas med potjo, ko je vlak počasi oral sneg proti Moskvi. Na kolodvoru je čakala prva silna množica. Vojaštvo je hitro nare- dilo red. Na obeh straneh ulic, po katerih je šel izprevod, je bilo na- tlačeno ljudstvo. Ozi prijetelji so na kolodvoru zadeli krsto s mrtvim voditeljem na rame in jo nesli v Unijski dom.

Na poslanlistvih inozemskih držav, ki so priznale sovjetsko vlado, so bile takoj razbošene žalne zastave. V Moskvi vlada najlepši mir; nikjer ni opaziti ka- kega razburjenja.

Komisar za vnanje zadeve Čiče-

rin je rekel sinoči, da bo sovjetska vlada nadaljevala temeljno politiko Lenina glede mirovnih odnoša-jev z zunanjim svetom in notra- nje rekonstrukcije v Rusiji. Čiče- rin je pojasnil, da Lenin ni še leto dni opravljal vladnih poslov, če prav se je ves čas svoje bolezni sanjal za vse svetovne dogodke in še par ur pred smrtjo je zahte- val časopise.

Dr. Semakovo, zdravstveni komi- sar, je poročal danes, da je po- smrtna preiskava pokazala, da so Leninaovi možgani tehtali 1340 gramov, kar ni veliko, če se upo- števa, da možgani intelektualcev, posebno pisateljev tehtajo po- vprečno 2000 gramov, možgani povprečnega človeka pa okrog 1500 gramov (50 unč). Semakovo je dalje rekel, da je nemški specialit dr. Foerster prav imel, ko je diag- noziral Leninoovo bolezen pred letoma, ko je prišel prvi napad paralize. Lenin je do zadnjega dne mnogo čital. Takoj po smrti so vzeli mrtvaško maso njegovega obraza, ki se je temeljito pose- dila.

Danes se poroča, da vojni komi- sar Trockij, čeprav bolan, pride k pogrebu. Trockij se uahaja v zdravilišču na Krimu.

Moskva, 24. jan. — Ko je po- sedni vlak včeraj popoldne pri- peljal iz južne truplo v Moskvo, je pred kolodvorom čakal mrtvaški voz s šestimi belimi konji, da od- pelje truplo v Unijski dom. Am- pak oži prijatelji pokojnika so odločili drugače. Zinovijev, Sta- lin, Rikov, Džerdžinski, Kamejev in Buharin so vzeli krsto na rame in jo nesli po ulicah do dvorane. Za krsto je korakala Leninaova žena in njegovi bratje in sestre, Solis ni bilo; premrzlo je bilo za jok. Čez Rdeči trg, kjer bo Leni- nov grob poleg krameljskega sidu, so šli nosači in za njimi se je po- mikala živa reka žalovalcev.

Leninova mati, ki je še tdnega zdravja, pride v Moskvo danes ali jutri.

## Reški pakt je de- lo Francije!

Poincare je pritiskal na Jugosla- vijo, naj pusti Reko Italiji in morda dobi v zameno Solun. Bolgarska vlada ni zadovoljna.

Sofija, 24. jan. — Balkanske države so globoko zainteresirane v italijansko-jugoslovansko pogod- bo glede Reke. Fakt, da to prista- nišče ostane v posesti Italije, se tolašči, da je Jugoslavija opustila idejo ekspanzije na zapadu in zdaj mogoče obrne pozornost na vzhodno stran svoje meje.

Kakor se poroča iz zanesljivih virov, je Francija največ pripo- mogla do reške pogodbe. Poinca- reva vlada je še daljša časa prit- iskala na Belgrad, naj se pobota z Italijo in posti reko Italijanom, češ, da je Solun bolj primerno pristanišče za Jugoslavijo kakor Reka. Jugoslavija ima prosto pot do Soluna, ki se nahaja le 40 milj od njene meje. Francija je že od premirja naklonjena tistim ele- mentom v Jugoslaviji, ki zahte- vajo Solun. Nasprotno pa Anglija noče nič slišati o tem.

Bolgarska vlada ne mara, da bi bil Solun jugoslovanski ne grški. ali v sedanjem položaju ne more storiti ničesar. Zbliževanje Ju- goslavije in Italije je zelo potro Cankova, ki je upal na italijansko pomoč v slučaju kakoga oborože- nega konflikta s Srbi. Bolgarska vlada se boji, da ostane osamljena.



# PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE  
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Narodnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in za inostranstvo \$9.00.

Naslov na vso, kar ima stik s listom:  
**"PROSVETA"**  
2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

**"THE ENLIGHTENMENT"**  
Organ of the Slovene National Benefit Society.  
Owned by the Slovene National Benefit Society.  
Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (outside Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$9.00 per year.

**"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"**

Datum v objavi n. pr. (Jan. 31-24) poleg našega imena ne naslovno pomeni da vam je s tem dnevnikom poslano naročnino. Poslovite jo pravilno, da se vam ne uidevi list.

## KDO JE ZDAJ KRIVEC?

Ko so pričele pokati banke v Severni Dakoti, je bila Nestranskarška liga (farmarska politična organizacija) na višku svoje moči. Bilo je po vojni, ko so privatni denarni interesi zaključili, da farmarji postanejo prva žrtev po vojnih gospodarskih razmer, za njimi pa pridejo na vrsto delavci, da se privatni denarni interesi ne le obdrže, ampak da še pojačajo svojo gospodarsko moč.

Pokale so banke v Severni Dakoti, v katerih so farmarji vložili svoje krvavo prislužene denarje in katere so ustanovili na združnih principih. Le semintje je počila tudi katera farmarska banka v drugi državi, zelo redke so pa bile v Južni Dakoti, sosedni državi Severne Dakote. Ko so farmarji prestrašeni izpraševali, kaj je vzrok, da so najbolj prizadete farmarske banke v Severni Dakoti, so veliki dnevniki pojasnjevali, da je temu kriva gospodarska politika Nestranskarške lige, ki se bojuje proti privatnim denarnim interesom.

Farmarji so verjeli in politična moč Nestranskarške lige se je omajala.

Zdaj ne pokajo banke v Severni Dakoti, ampak priče so zapirali svoja vrata v Južni Dakoti, v kateri niso v sedlu farmarji, organizirani v Nestranskarški ligi. Od prvega januarja je v Južni Dakoti zaprlo vrata že tucat bank. In če farmarji vprašajo, zakaj prihajajo banke na paa, tedaj odgovarjajo veliki dnevniki, da je temu kriva številna odpoved vlog.

Ako je res številna odpoved vlog zakrivila, da banke zapirajo svoja vrata, tedaj mora postati vzrok, da farmarji odpovedujejo vloge. Farmarji gotovo ne odpovedujejo vlog iz šale, ker noben farmar ni tako neumen, da pojde po denar na banko, ako ga ne potrebuje. Ako farmarji odpovedujejo vloge, tedaj se nahajajo v takih gospodarskih razmerah, da ga morajo odpovedati. In kdo je ustvaril take gospodarske razmere? Menda nihče drugi kot tisti, ki kontrolirajo kredit. In to so v Ameriki privatni denarni interesi.

Banke pa ne zapirajo svojih vrat le v Južni Dakoti. Brzobjavke poročajo, da je Farmarska in trgovska banka v Hastingsu, Minn., zaprla svoja vrata. To je izvršila Evartskva državna banka v Evartu, Mich. V Hazenu, Ark., je zaprla banka tudi svoja vrata, ki ima večinoma posle s farmarji.

Te pojave je zdaj tako razumeti, da prihajajo banke v škripce, ki vrše posle s farmarji.

Dnevniki poročajo, da so na potu štirje uradniki v Južni Dakoti, Nebraska in druge države na srednjem zapadu, da preiščejo težkoče, v katerih se nahajajo banke in farmarji zaradi depresije.

Farmarski in delavski listi so že zdavnaj napovedovali, da pride ta polom, ker so farmarji obdelovali svoja polja s izgubo posebno v pokrajinah, v katerih pridelujejo pšenico.

Farmar prejme veliko manj za pšenico, kot je prejel v času pred vojno. Takrat je plačeval vse svoje potrebščine po veliko nižji ceni kot zdaj. Iz tega sledi, da farmar ne more izhajati in da prihaja od dneva do dneva v večji dolg, dokler mu napolnijo ne zarubijo farne, ker ne more več plačevati obresti od vknjiženega dolga.

Ena sama primera naj zadostuje in na jasnem smo, zakaj ameriški farmarji propadajo. Farmar mora prodati pšenico po nizki ceni, ko kupi otrobe, jih mora plačati po visoki ceni. Farmarji v Severni Dakoti pripovedujejo o svojem tovarišu, ki je pripeljal voz pšenice k žitnemu elevatorju in je na drugi strani elevatorja naložil otrobe, da je bil še nekaj dolžan, ko se je vrnil domov. Z drugimi besedami to pomeni, da je plačal več za otrobe, kot je on prejel za pšenico.

Kadar nastanejo take razmere, mora farmar delati z izgubo na polju. Privatni bižniški interesi diktirajo farmarju ceno za pšenico in otrobe. Pšenico mora prodati po ceni, ki mu jo ponudijo, otrobe pa plačati po ceni, ki jo zahtevajo.

Dokler bo tak gospodarski sistem uveljavljen, bodo farmarji prihajali na boben in pokale bodo farmarske banke, pa magari če pošljejo še sto komisij, da proučavajo varoke, ki povzročajo vpropastenje farmarjev. Vroki, zakaj farmarji propadajo gospodarsko, so na dlani. In vsak jih lahko vidi in razume, ako jih noče nalašč videti in razumeti.

## JAVNA GOVORNICA

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosveta.

Luzerne, Minn., Pa. — Opisati moram nekaj o naši naselbini, kako se imamo. Se precej dobro in tudi zabavamo se vsaht.

Kaj bi pisal o naši organizaciji? Predvsem je potrebno, da se zedinimo in da bo treba dne 1. aprila združeni nastopimo, da popovijmo bitko ter tudi zmagamo, kar potrebujemo in zahtevamo. To jaz prosim, da primemo skupaj in ne odpademo do zadnjega.

Po drugih naselbinah grem, pa ališim, da ne bodo več pomagali k naši zmagi. Prosim jih, naj ne storijo tega, drugače bodo spletli bit iz šestih pramenov, s katerim ne bomo bičani samo mi, temveč bodo tepeni s njim tudi naši mlajši. Blizu se nam počitek, kajti mnogo nas je že v visokih letih. Ni torej od nas toliko odvisno, pač pa toliko bolj od mladih, katere kličem, naj primejo skupaj in se ne podajo. Tudi jaz sem bil v zadnji bitki leta 1922. Ločil sem se od neunijskih rogov in se ne podam več v tisto družbo, dokler bo en neunijski rov. Vse brate, ki delajo po neunijskih rovih, pozivim, da stopijo na pomoč, da dobimo vse, kar bomo zahtevali. Mislim, da se ne bo treba nič bati do naše zmage, ker se že zdaj pogajajo za končne stavke. Ako smo poraženi, bomo sužnji magnatom in zastopji bomo garali, kapitalistom bomo polnili žepa. Ako bo torej treba prisiljeni na pomoč, bodite pripravljeni vsi. Ne spati, ker je sploh za vse boljše, da ne garamo zastopji. Tudi neunijski magnati morajo plačati unijsko ceno. Dobro je torej za vse, dokler stoji organizacija, in jaz opominjam vse, da ne odpadete ter ste do konca vztrajni.

Kjer so bili unijski rovi, jih hočejo zdaj uničiti, neunijska hočejo zaobratovati s stavkovskimi. Težko jih bodo mogli dobiti, ako se ne priključijo od drugod. Zato posiljam zavedne rudarje, naj ne hodijo v take kraje za delom. Sam sem delal po neunijskih rovih, pa sem se ločil, ker za delavca je tam tako slabo, da se človek ustraši. Po rudnikih je tri in pol čevlje premoaga in pet čevljev kamenja, ki pada dol. In vse to gledajo, da bi jim rudarji zastopji premetali. Rudarji zaslužijo toliko, da ima ta žgance brez zabele. Ne hodite torej tja. Bilo je tam že dosti Slovencev, pa so šli proč v druge kraje in jaz s njimi. Bil sem tudi vodja pečarskega kluba št. 991/2, ki pa je zdaj prepadel.

Franku Kosu se lepo zahvalimo, ker nas je lepo postrgel na kratki j v vsem dobrom. Naj živi njegova družina v zdravju in veselju mnogo let. Hvala lepa vsem, ki so se udeležili krstije. Da bi imeli v bodoče še mnogo ališnega veselja! — Anton Glamič.

La Salle, Ill. — Ne vem varoka, da dopis iz La Salle tako malo-kdaj pridejo na vrsto. Nekaj je gotovo, ali gredo v urednikov koš, ali pa mu niso poslani v priobčitev. Če pomislimo na živahnost pred nekaj leti v naši naselbini, smo prepričani, da se je nekaj predrušajilo. Mislim, da je tu eden izmed dveh navedenih vzrokov. Ali smo dosegli svoj cilj? Ali pa smo pod vplivom poveljnika fare svetoga Roka v tej naselbini. Bolj gotovo je drugo kot prvo!

Društvene razmere so se precej poveljale, posebno pri društvu "Sokol", št. 98 S. N. P. J.; katerega zgodovino dobodra poznam, posebno če pomislim, ko smo društvo ustanovili, da so bila društva raznih jedrot in avex v La Salle že v polnem poslovanju po več let, predno smo dobili našemu "Sokolu" tisto seme, ki omogoča, da raste iz malega veliko. Bili so torej že drugi veliki, ko smo mi šele pričeli rasti.

Pri pošiljateljv ascvmenta pa danes vidimo, da smo prvi v naselbini, na kar smo v resnici lahko ponosni vlad splošnega napredka v vseh ozirih, razun enega, namreč radi stenskega koledarja S. N. P. J.

Koledarji za leto 1923 niso posebno zadevali članov, vendar so imeli nekaj dobrega, to je bila plačilna lestvica, ali letošnji nima niti lestvice, torej ni dosti bolj kot če bi ga ne bilo. Te teško se dobi hiša, kjer bi ga razoseli na vidnem, ker ni v nikak ponos članstvu niti jednoti. Sploh si nihče ne mara tolaščiti, kaj koledar reprezentira in kaj sploh pomeni. Ako že članstvo plača večje vste za stenske koledarje, bi vendar lahko dobili kak primeren in lepšega, da bi bilo v ponos jednoti in

članstvu v agitacijske svrhe, kot je bilo prvotno zastnjeno, da bodo koledarji vršili dobro agitacijsko delo v tisočih domov članov in članic.

Slovenec vendar nismo brez lepših slik v slovenske zemlje, kot je Triglav, Blejsko jezero, narodne stavbe, razgledi mest in rek, pa tudi slike primitivnih hiše kmetov in razne druge bi naredilo dober vtis na članstvo, kar bi tudi gotovo ne stalo toliko kot brezpomembna slika na koledarju S. N. P. J. za leto 1924.

Za članstvo društva "Sokol", št. 98 S. N. P. J. — Thomas Kralj.

Brady, W. Va. — Radi dela iz gorate Zapadne Virginije se ne morem pohvaliti, kajti le delo je in samo delo. Nekatere majne res obratujejo vsaki dan, pa ker vse tišči notri, ni mogoče govoriti o uspehih s delom. Seve, vsak se mora preživeti, zato pa vse tišči k nam. Ne vem, kaj je temu vzrok, da se nič ne odpre po drugih majnah. Ali nas mislijo iskoriščevalci do dobrega pripraviti za boj proti njim 1. aprila, ko mislim, da je neizogiben strik.

Hud boj bo ta strik, pa komu naj ga pripisujemo? V veliki meri je kriva Lojzetova mašina in pa Lojze sam, ki jo je tako komandiral, da je slabo ravnala za nas.

Konvencija se vrši organiziranih rudarjev v Indianapolisu. Delegatom voščim uspeh proti Lojzetu, da bi mu dali odhodnice, za njegovo mesto pa izvolijo drugega, ki bo delal za nas. Sami si lahko mislimo, da tak človek ne bo delal v korist rudarjev, kateremu očitajo, da obratuje svoje lastne rudnike. Gledaj ho sam zase, pa ne ga nas štomake. Uravnava pri organizaciji je sedaj taka, da nam škoduje. Ko se človek bojuje v prid organizaciji za dosego pravice, pa mora še plačevati po delarju na dan. Lojze je pri zadnjem sklepanju pogodbe pristal na take kompromise, ki so za nas škodiljivi.

Pogovarjal sem se o tem s nekim Americanom, ki me je vprašal: "Kaj misliš o našem predsedniku U. M. W. of A." Odgovoril sem mu tako, kakor sam mislim, namreč, da bi bilo boljše za nas, da bi ga odstavili. Pa kaj mi je rekel! Da je Lojze najboljši za nas, ker ni boljševik. Ne bodi len, sem mu tudi jaz razložil svoje, da mi ni mogel nič odgovoriti. Takih je več vsepovsod, posebno po našem distriktu št. 17. Naš lokal št. 4040 je izbral za konvencijo delegata našega vojaka iz Primorja, Johna Slavche. Radi bi videli, da so tudi po drugih lokalih tako storili, da bo imela konvencija delegate za našo stran, pa ne kakih cerkvenih miši.

Želim uspeha konvenciji v Indianapolisu, da bi imeli od nje kakor koristni rudarji pa ne nasadnjaška mašina. — Naročnik Tone.

Berherton, Ohio. — Razporeka ni igrača. Koliko povzroči nepotrebnega govorjenja in prepira med ljudmi in poleg tega še nastanejo brez potrebe stroški. Tako je bilo v mojem slučaju, veliko je bilo napadna sodbe, a po letih se je izkazalo, da se mi je godila krivica. Hčerke same so bile priča, da je resnica, kar sem pisal pred dvema leti v Prosveti dne 23. decembra 1921.

Veliko je bilo pisanja o razporekah v letu 1923. Kdor se je misli poslužiti, naj prej premisli, kako bodo posledice. Jaz nisem proti temu, saj boljše je ločiti se kot živeti v prepiru. Ako bi bili vsi taki kot jaz, ne bi bilo razporek, ne advokatov na svetu.

Doma imam zdaj družino. To naj bi bil odgovor družinam, ki me sedaj večkrat izprašujejo, zakaj niš ne pridem okrog. Od začetka sem res večkrat šel okoli, a potem je rekla starijša hčer, da ne mara iti rada, ker je povsed izprašujejo o mami. Razumljivo je to, da dekle ne mara obujati žalostnih spominov.

Delal sem v tovarni več kot trinajst let. Govorili so, da sem iz lenobe zanemarjal delo. Ni bilo to, pač pa ker ni bilo reda. Dosti dni je minilo, ko nisem zavil aličje jedi. Kako naj bi človek torej opravil vsakovrstno delo, ves obnemogel vlad nepotrebnega trpljenja. Ne bilo bi treba torej kaj takega o meni govoriti. Pa natočujo, da razumen človek že ve, kaj mu je storiti. Zakaj oni, ki obrekujejo, prej ne pomislijo, kaj je resnica in kaj ni, ter se raje prepričajo o čemur govorijo. Tako se vrši obrekovanje po mnogih državah.

Iz Illinois mi je neka oseba ustmeno izjavila, da je tam ališala obrekovanje o meni, koliko sem dolžan. Povem odkrito vsem skupaj, da koncem pretečenega leta

1923 nisem bil nikomur dolžan. Ker je bila moja beseda še vedno resna, pa dam pet dolarjev, če more povedati o kakem dolgu pred zadnjim Novim letom.

Zakaj bi gospodarili drugod, ko ima vsak doma dosti popravila? Toda ljudje naj bi ne obrekovali človeka radi njegove nesreče. Dosti sem prestal v preteklih letih radi ženske. Meseca januarja 1921 me je dobila poliejia ponoči nekje na cesti. Noben Slovenec ni vedel o tem, zdaj pa povem sam, ker sem tudi sam zagovornik zase. To povem zato, ker sem še dočakal, ki je vse v mojo korist prišlo na dan.

Dolgo let sem delal, pa sem delo pustil, ker sem ga zanemarjal, ker nisem imel plačila, kot se spodobi za čez trinajstletno delo. Bil sem brez dela par mesecey pretečeno leto. Hčer je rekla: Ali ne boš šel več delati? Pa sem ji rekel, da nisem šel, ker ni ostala pri meni, da bi bil v redu živeti. In da ne grem delat, dokler ne bodo prišli po mene na dom. In res se je to zgodilo. Bog je pogledal skozi veliko okno in jaz imam dobro delo. Če bi me to delo ne bilo okrepilo, bi itak ne bil več med živimi.

Radi preteklosti pa se ne bom več tužil. Advokat naj prevzame čez, da si ne bom belil glave radi obrekovanj. Glejmo rajši v boljše bodočnost in kmalu se bomo smejali. — Frank Kramar.

(Podobnosti iz Vašega dopisa smo izpustili, zlasti kar se tiče pokojnice, ker je vse preobširno na list. Zadeva je osebna in kot taka javnosti ne zanima. — Ured.)

Lorain, Ohio. — Na redni seji Gospodinskega kluba S. N. D. je bilo sklenjeno, da pridedimo veselico v soboto dne 26. januarja točno ob sedmih zvečer v dvorani doma. Čisti dobiček te zabave bo šel za opremo odra S. N. D., in sicer za kulise. Da bo malo premembe, je sklenjeno, da se preskrbi godbo na meh. Za prigrizek bodo postregle članice kluba s pravimi domačimi klobasami, katere bodo napravile same.

Če hočete torej poskusiti, kake klobase znano napraviti, posetite nas tisti večer. Tudi drugih sladkih prigrizkov bo na razpolago ter vse potrebno. Ker je nastopil mrz in je sadnje šase priletela iz oblakov več madek, smo tudi me ujele eno in jo zaprle v škrinjico, katere prinesemo v soboto zvečer na veselico. Srečnoč bo smel v prisotnosti občinstva odpreti saboj, ker bo njegova lastnina.

Da upoštevalo prestopno leto, smo sklenili, da vse ženske in dekleta plačajo vstopnino, možki pa za kazen, ker so zadnjič od nas zahtevali. Na evidenca! — Tajnica.

## Cerkvenjaki si prizadevajo oprati zamorca.

Chicago, Ill. — Župljani, ki so zaljubljeni v svojega zakonolomnega šupnika Case, nameravajo narediti iz njega popolnoma nedolžno očišče. V cerkev hodijo ter molijo. Krivico hočejo prikriti z molitvijo, kakor so to delali rimski hlapeci že stoletja in stoletja. Ko so namreč na grmadi sežgali tega ali onega misleca, so se žbralo cela kohorte raznih menihov in duhovnov ter na ves glas molile za izveličanje nesrečne žrtve, ki so jo same cerkvene oblasti obsodile na strašno smrt.

Izpovedba, ki jo je napisala Lelandova žena na štirinajstih straneh navadnega pisemkega papirja, še ni objavljena, zakaj, Leland je še vedno preslab, da bi šel tja, kjer je tisto pisanje zaklenjeno. Toda odvetnik Olds je povedal dokazov, ki jih neki vsebuje tista izpovedba.

Po njegovem pripovedovanju se je duhoven Case pritoževal Lelandovi nad mladostjo svoje žene Heleue. In duhoven jo je z magnetizmom svoje osebnosti prav iz lahka vjel v svojo mrežo. Vodil jo je kakor otroka. V izpovedbi je tudi navedeno, da je rekel duhoven Case tole: "Dokler sta srce in duh čista, nimajo telesni šini nikakršnih zlih posledic."

Ja izpovedba pravi, kakor trdi odvetnik, kako sta Lelandova in duhoven Case takoj po prvem zakonskem pretomu pokleknila in molila.

Nekateri cerkvenjaki so posredno ali neposredno ponudili finančno pomoč Lelandu pod pogojem, če zapusti mesto ter vzame svojo ženo s sabo. Kakor je odvetnik še pristavil, je žena nekega cerkvenjaka polkusila pregovoriti Lelandovo k temu, da bi potovala s njim v splošno izpovedbo.

## Meteoriti.

Lenin je končno res umrl. Stokrat je bil že "mrtav", na sled, ko se niso mednarodni niki niti nadejali, je pa po koncu.

Lenin, čigar pravo ime je Vladimir Iljič Uljanov, je po svetovno znan ob izbruhu ruske revolucije. Ni ga bilo človek zadnjih šestih letih, ki bi bil toliko sovražnikov in toliko enaštijeni prijateljev kakor po pravici je bil — in tudi v pošten nasprotju mora priznati — najznamenitejša osebnost svetovnem pozorišču izza vojne.

Po mnenju njegovih sovražnikov je bil vladar, diktator in Rusije. Buržoazna pamet ne more pojmiti drugače, zato trdi, da Lenin rodil revolucijo v Rusiji, potem zavladal na razvalinah carizma.

Ravno narobe je res. Revolucija je rodila Lenina in ga prisilila, je vzel vajo v roke, ko ni bil sposobnejšega voditelja v tisti odločilnem momentu. Njegov vztrajnost, energičnost, železna volja in globoko prepričanje, mora zmagati pravica, je pomagal, da ni bila Rusija v usodnem notku brez dobrega krmarja, to vse drugo je naredila svetovna vojna, ki je izpodbila noge temu carizmu in izzvala revolucijo.

Če bi ne bilo svetovne vojne letih 1914—18, bi bil Iljič še dal živ kje v Švici in svet bi ne vedel o njem kakor ni vedel o svetovni. Prenaporno delo bi ga bilo ubilo in car bi še danes vladal Rusijo.

Toda kapitalizem in njegov škof imperializem sta že v svojevitoj zapisala svet revolucije iz katere izidejo Marks, Lenin, Trockij in Debsi in zmagovali proletariati. Tak je zakon razvoja človeške družbe. Zato je pri svetovni vojni, kateri je sledil Lenin in vse drugo.

Lenin danes leži v veličastni dvorani delavskih unij v Moskvi. To mogočno poslopje je nekoli lastnina velikih knezov, grofov in baronov, ki so plesali v tisti prostorih in si mastili brke. Revolucija je pometla s plemenitko sodrgo s carjem vred in nično dekretirala, da milijoni takih delavcev in kmetov izkajajo zadnjo čast zemeljakim ostankom največjega Rusa, katerega je car nekoč zapreti in potem izgati v Sibirijo, v istih prostorih.

Plitva buržoazna pamet seved pričakuje, da s Leninom vumrjejo tudi sovjeti. Bo še čakal! Revolucija in sovjeti bi bili prišli, če bi bil Lenin živ in ne. Leninov je še dosti — sto let stoji, kjer eden pade! — za bo sovjetska Rusija živela toliko časa, da izvrši svojo zgodovinsko nalogo.

Vest o Leninovi smrti je prišla istočasno kakor vest, da je Delavska stranka v Angliji prevzela vladu.

Oba dogodka ostaneta v zgodovini. Lenin in MacDonald! Koliko nasprotje! In vendar ni MacDonaldova uloga morda nič manj važnega kot je bila Leninova. Revolucija ima čudna pota, marsikomu nerazumljiva.

MacDonald, zmerni socialist, veruje v boljživem in ne v diktaturo proletariata; on veruje parlamentarno revolucijo, v socializem, ki se uvede s postavitvami na barikadah. Lenin je rekel, da to ni mogoče, MacDonald pravi, da je. Oba imata prav! V Rusiji je bila parlamentarna revolucija nemogoča, v Angliji morda mogoča. Vse zavisi od razmer dežele, od zrelosti delavstva. Saj ni glavno, kako se izvrši obrat, cilj je glavna stvar. In če pride MacDonald, oziroma angleški proletariati do socializma, parlamentom kakor boljševiki diktaturo sovjetov, bo cilj dosežen na obeh krajih.

MacDonaldova pot se zdi malsikomu smehna in poniževalna socialisti. Sprejel je vlado iz rok kralja. Kralju je poljubil roko, svoj kabinet je moral imenovati lorde in v svojih lastnih vrstah med laboriti, mora iskati soopletnice. Delavska vlada je odvisna od milosti liberalcev in delati bo morala kompromis med desno in levo. Vse kaže, da ne dosti uspeha.

Toda ne sodimo prehitro. Polakajmo. Ne oseb, ne stari angleški plesnivi običaji in ne besede, temveč delo in rezultat bo najpravi nejni sodnik.



Delavske novice.

Lincolnova žena še živi. Potek ruske preiskave. Z rudarske konvencije.

(Federated Press.)

**Delavske novice.**

Chicago, Ill. — Charles E. Rosenberg, tajnik izvrševalnega odbora Delavske stranke v Ameriki, objavil sledečo izjavo ob prijemu Lincolneve smrti:

"Lenin je mrtev."

Za komuniste po vsem svetu te besede pomenijo izgubo voditelja revolucionarne proletarske revolucije. Bil je Leninov velemoj, ki je dal direktno delavcem in kmetom v boju s Kerenskijsko vlado, da so mogli zmagati. Bil je Lenin, ki je v petih letih ljutega krvavega boja s protirevolucionarnim svetovnim imperializmom postavil načela in taktiko, na temelju katere je proletarska revolucija korakala od zmage do zmage. Našel je taktike, ki je bila kakor ruskim delavcem in kmetom v borbi z njihovimi tirani in izkoriščevalci, so se izcimili vodilni principi, katerim sledi komunistična stranka v vseh deželah.

Zgodovina ohrani Lenina kot ustanovitelja modernega komunističnega gibanja. Njegove zasluge za delavski razred vsega sveta, da mu je dal razredno delavsko vodstvo v formi komunistične stranke.

V duhu priznanja teh zaslug pozna centralni izvrševalni odbor Delavske (komunistične) stranke Amerike, naj počaste spomin na Lenina. Vsem krajevnim organizacijam stranke se nalaga, naj skličejo shode za nedeljo dne 2. februarja in na teh shodih ter sestankih naj se proslavi spomin na Lenina in njegove zasluge za svetovno proletarsko revolucijo.

Lenin, naš voditelj, je mrtev. Ampak principi, katere nam je dal in svetovna organizacija, zgrajena na teh principih — komunistična internacionala — živi in bo nadaljevala boj, dokler ti principi ne zmagaajo v triumfu svetovne proletarske revolucije."

**Tužnji zahtevajo \$9 na dan.**

Seattle, Wash. — Unija tesarjev v državi Washington zahteva povišanje dnevne meze na devet dolarjev. Zdaj imajo osem dolarjev.

**Otroško delo v Kaliforniji.**

Sacramento, Cal. — Državni školski svet pravi v ravnanju izdane poročilo, da je v Kaliforniji več kot 15,000 školskih otrok zaposlenih v različnih delovnih pogojih. Otroci potujejo s starši vred od enega do drugega kosa države in pomagajo pri delu na polju in v sadovnjakih, namesto da bi hodili v šole.

**Katoliški duhoven obstreljen.**

Chicago, Ill. — Ireno Novak, staro 17 let, ki gospodinja v ustanovitvi svojega strica duhovca J. J. Olavskoga, župnika cerkve sv. Janeza Krstnika na 9129 Burley ave., je prebuditel strel iz samega srca.

Takoj potem je dekle zdrljalo v kopalno sobo in zagledalo tamkaj svojega strica stari z rano na glavi.

Zbudila je svojega brata Johna, ki je potem poklical policijo iz South Chicago. Kmalu potem je došel na lice mesta policijski oddelek.

"Jodina!" je zaklical policijci vojda Michael Vaughn, ko si je do dobrega ogledal duhovno "rano."

"Gutovo," je rekel duhoven. "Pade sem ter se udaril na čelo."

Ali takoj potem je drugi policijci zagledal luknjo, ki je na sredini kroglja v stropu, ter našel pod kopalno sobo samokres. Duhovno pojasnjevanje je bilo tako čudno in zmešano, da je policija odvedla njega, neukinjo in nekaka s sabo na policijsko postajo.

**Avstrijski invalidi iskali podpora.**

Dunaj, 24. jan. — Več kot tisoč invalidov je večer popoldne navadilo v zbornico poslancev in protestiralo proti drastičnim ekonomskim ukrepom, katere je diktiral kontrolor Lige narodov. Invalidi so prisilili državne uradnike, da so jim nakazali podporo. Ko so pobujenci zapustili zbornico, je zabil čakale v avtomobilih 300 letnih vojakov brez nog in rok in drugega nezmožnih za hojo, ki so se udeležili protesta.

Washington, D. C. (Federated Press.) — Ko se je pričel pečati pododsek separatorja Boraha s vprašanjem, zakaj ne mara ameriška vlada priznati Rusije, je bilo dognano, da ni imel državni tajnik Hughes ničesar, s čimer bi mogel dokazati ameriški javnosti, da si ruska vlada prizadeva strmoljaviti ameriško vlado s propagando nasilja.

Hughes je poslal pododseku pismo s celo kopico fotografiranih kopij in delnih prevodov ruskih poročil, govorov itd. Ti dokumenti so bili v rokah E. Younga, ki je načelnik oddelka za zadeve istočne Evrope. Ko pa je bil Young priznan, da ne zna čitati rusčine, je bil odlovljen, in na njegovo mesto je prišel tolmáč R. F. Kelly. Prvi dan je Kelly ponudil v dokaz skoro sto takih ruskih izjav, katerih bistvo je podal senator Lodge v govoru, ki ga je imel pred nekaj tedni. Department je trdil, da kontrolira ruska komunistična stranka rusko vlado in tretjo internacionalo. In če bi se dalo dognati, da je tretja internacionala podpirala s denarjem propagando v tujini, bi to ne pomenilo ničesar drugega kakor to, da je tako postopanje strankine in vladna zadeva.

Senator Borah je vprašal pričo, ali bi mogla doprijeti dokaz, da je ruska vlada dala kaj denarja za to propagando v tujini. Odgovor se je glasil, da še ni bil noben tak dokaz objavljen, ali dalo se ga pa bo doprinesti zaupno na eksperimentalni seji. Borah je odgovoril, da ne mara nobenega dokaza zaupno in da ne vidi nobenega razloga za tajnost, posebno pa še ne, ker je priča priznala, da ni noben noben življenje v navarnosti, če bi bila objavljena lapovedba.

Prav razvidno pa je bilo iz tistega odgovora, da je Hughes opustil rabo ponarejenega Zinovjevega dokumenta, v katerem gre za rdečo zastavo raz Belo hišo. Nadalje je bilo tudi jasno, da bi glasnik državnega departamenta ne videl rad, če bi Borah spravi tisti nasrečni in blamažni dokument na dnevni red. Začel je priča je sedel detektivski načelnik Wm. J. Burns poleg voditelja Palmerjevih "rdečih pogovorov". Na nasprotni strani je sedel Samuel Gompers s svojim predniškim tajnikom, dočim je bil prostor za občinstvo razdeljen med nazadnjake in liberalce, ki so prišli, da bi čuli, kaj vse ve državni departament o ruski "zaroti" v tej deželi.

Borah je ponovno pritiskal na pričo, naj dokaže svoje trditve glede na odgovornost ruske komunistične stranke za vlado in tretjo internacionalo. Omenil je n. pr. ostro nasprotje v politiki napram Italiji, ki sta jo kazala ruska vlada in tretja internacionala, in nadalje razvitek nove ekonomične politike proti odporu Zinovjeva ter vprašal, kako spaja departament ta zgodovinska dejstva s svojo teorijo.

Senatorja Pepper in Swanson sta hotela predvsem izvedeti, kakšno razmerje vlada med rusko vlado in narodom in koliko ima posla komunistična stranka z gladnimi opravi.

V enem slučaju je priča vročila Borahu poročilo, ki se peča z discipliniranimi odredbami proti članom komunistične stranke, za trditvi, češ, da so se takšni prestopki tikali izpolnjevanja verskih dolžnosti. Borah je pa kmalu ugotovil, da je bil ta prestopek "pijanost". Priča je potem priznala, da kaznuje strankina organizacija komuniste radi pijanosti, če se napijejo, kadar so v javni službi. Priča si je prizadevala dognati, da je versko preganjanje zelo vaken smoter discipline v ruskih komunističnih krogih.

**Dva sovjetska voditelja odstavljena.**

Moskva, 24. jan. — Ob zaključku komunistične konvencije je Stalin naznanil, da sta bila Bogoslavskij, podpredsednik moskovskega sovjeta, in Antonov Ovsenko, načelnik političnega oddelka v rdeči armadi, odstavljena, ker sta delala za razkol v stranki in armadi.

**Karolyevi "Spomini" zaplenjeni.**

Budapešta. — (Fed. Press.) — Ogrska vlada je zaplenila nedavno izšlo "Spomini" grofa Mihaela Karolyija, predsednika prve madžarske republike. Knjiga je razglašila gnilobo avstrijske in ogrske aristokracije in je simpatična revolucionarnemu delavstvu. Karolyi živi v pregnanstvu.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Podporna Jednota

Ustanovljena 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODESEK:

Predsednik Vincent Calhoun, podpredsednik Andrew Vidich, R. F. D. 7, Box 61, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik knjižnice oddelka Blas Novak, gl. blagajnik John Vegrich, uradnik glasila John Zavertnik, upravitelj glasila Philip Gadin.

POROČNI ODESEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelenikar, Box 276, Barbours, Ohio, Fred A. Vidar, Box 875, Kiz, Minn., John Terrell, Box 92, Hendersonville, Pa., John Corrick, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODESEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZHOVNO OKROŽJE: Jacob Ambrosi, Box 226, Mena, Ill., John Grabel, 14621 Popper Ave., Cleveland, O., Anton Silar, Box 104, Green, Kans., za japonsko: Max Marc, Box 186, Mena, Ill., za sovetsko: Mils Zugel, 6453 S. Winchester St., Murray, Utah.

ZAPADNO OKROŽJE:

Nadzorni odbor:

Frank Zeitz, predsednik, 2635 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Somrak, 5517 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 5404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Zaradnični odbor:

Predsednik: Frank Alci, 8184 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., John Gryn, 5639 W. 26th St., Chicago, Ill., Jos. Skub, 6404 Orvis Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 8233 St. Clair Av., Cleveland, O.

POZOR! — Korespondenca s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSE PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovijo: Predsedništvo S. N. F. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVEJO: Bolniški tajništvo S. N. F. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslovijo: Tajništvo S. N. F. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI S BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. F. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse prišleke glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zeitzu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi pisli na gl. poročni odbor se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi na drugi splošni, nasplošni, splošni, naročilni in splošni vsi bar je v zvezi s glasilom (jednota) naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Povest starega rudarja.

(Piše Anton Rechar.)

(Dolje.)

Potegnil sem odejo čez glavo in zaspal.

Drugoga jutra nisem čakal zajtrka. Kar hitro sem zapustil za seboj Maribor in šel preko Špilja v Lipulce. Tam je bilo že vse nemško, torej toliko slabše za popotnika. V Lipulci sem opazoval veliko poslopje in vprašal nekoga pometača, kdo stanuje tam notri.

"To je kapucinski samostan," mi je rekel. "V tej hiši delajo je dila popotnikom, kateri odgovorijo na njih vprašanja povoljno."

"Kaj, če bi šel notri," sem si mislil. "Laden sem dovolj. Pred mene je že stopil lepo rejen mošče v kuti, kateri me je prvo vprašal, kakšne vere sem. "Rimsko katoliško," sem rekel.

Segel je po vprašanih iz katoliškega, in vprašal: "Kaj je bog?"

To sem znal še na pamet in odgovoril: "Bog je čist duh, zastopnost in voljo ima, telosa pa ne."

"Kakšna lastnosti ima bog," je vprašal še dalje.

"Bog je pravičen sodnik, ki do bre plačuje, hudobne kaznuje."

Videl je, da znam, pa me je povabil in velel, naj sedem k mizi, kjer, moram reči, je bilo pripravljeno veliko dobrega jedila. K mizi so prišli stopati drugi moške s rjavimi kutami. Čudno so bili obuški, ko sem tako obedoval s frančiškani v kutah, ki jih ljudje v splošnem naxivajo s kozli. Zadržal sem se dobro, a v srcu si mislil, da sem pri polnih jaslih v družbi kozlov. Streglo so nam belo oblečene nune, ki z nami niso nič govorile, med seboj pa veliko klepetale.

Častiti gvardijan me je po obedu še vprašal, kako mi je ime, in ko sem mu povedal, da je moj patron svet Anton Padovanski, mi je izročil podobico laškega svetnika, mojega patrona, rekoč: "Poljubite ga vsaki dan in molite pet očenah in češenamarij. Zbogom!" Pa komaj sem napravil ovinek okoli vogala, že sem zagnal podobico v bližnji jarek. Kako naj bi smolil toliko vsak dan, ko še skori vse leto nisem toliko.

Korakal sem proti Vildonu in dalje do Puntigama, kjer sem našel prijatelja, s katerimi sem šel pred kratkem skupaj jedel komis v Pulju. Tudi oni so mi postregli, a kmalu sem se poslovil od njih.

Na postaji v Graecu sem vprašal policaja, kje ve za bližnje premoženje. "Malo počakajte," je v 20 min. odpelje vlak," rekel. "Že proti tisti smeri," proti Votibergu, kamor smo dospeli še tisti večer. Dobil sem prenočišče v neki gostilni. Čudno se mi je sanjala tistega večera. Zdelo se mi je, da sem v gledališču in je prišel proti meni neki, držeč v rokah črno tablo s rdečim napisom št. 514. Andrej Čič, št. 514. Emilija Jeko, št. 529 in Jurak Jožef, št. 533. Pisam! Dobite na glavni pošti v veži z Adams ceste.

**FISMA NA POŠTI**

v Chicago imajo: Ivan Marcolija, št. 4351, Andrej Čič, št. 514, Emilija Jeko, št. 529 in Jurak Jožef, št. 533. Pisam! Dobite na glavni pošti v veži z Adams ceste.

ZA KUHANJE PIVA DOMA

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas, kuhani pivo je najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi čisto sedev, steklenice in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje.

Gročjem, sladkorjem in v prodajalne celovine dmo priveren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacijo na:

FRANK OGLAR,

6401 Superior Avenue, Cleveland, O.



## Zaslužjevanje razuma.

Spisal H. H. Caldwell. Poslovenil J. A. Siskovich.

### 11. Patriotizem.

Od zibelke naprej nas uče, kako plemenita je lastnost, biti patriotičen. Kot mali otroci gremo v šolo, ameriška zastava je vzdignjena na visokem jamboru šolskega vrta. Uče se nas, da pojemo patriotične pesmi. Naša zgodovina je polna povesti o vojnah in krvoprelivanju, v katerih se časte največji ubijalci ljudi kot junaki. Naša berila so polna izbranih pesmi in kratkih povesti, katere nas uče, da je človeku sveto biti pripravljen na smrt, da reši obstoječo vladno. Slepe pokorščine vladi in besed ubogljivosti napram svojem učniku učijo v takih pesmih kot je "Napad lahke brigade". Takih predsodkov kot, "ako kdo raztrga zastavo, ubij ga kot psa", učijo naše otroke, kot da je to posnemanja vreden nazor.

Otroške brigade so organizirane v šolah in cerkvah, in mali nez-

ni otroci, katerih misli bi morala biti na poti ljubezni in bratstva, so ravno nasprotni. Organizirani vadi se jih v umetnosti ubijanja ljudi. Posebni prazniki so posvečeni za slavljenje preteklih revolucij, skozi katere je sedanjí vladajoči razred prišel do moči, učenci nemoralnost vsake nadaljne revolucije, skozi katero bi lahko izgubili svojo moč.

Zelo dobro je za vladajoči razred, da delavski razred prepeva patriotične pesmi. To njim pomeni nadaljnjo razredno vladno, vlado njih razreda.

Poglejmo v resnične razmere delavcev. Večino delavskega razreda najdemo brez vsake lastnine, raditega, ker ne lastuje ne enega dela dežele; prisiljeni so plačevati stanarino kapitalistom za privilegij, da so na nji. Najdemo jih brez lastništva vsakih sredstev za zaslužje, prisiljeni so prodati svoje delo kapitalističnemu razredu edino za svoj obstanek. Oni, kot vsi sužnji v preteklosti, dajo vse, kar proizvedejo nad svojo lastno prehranjevanje le gospodujočemu razredu.

Vsaka stranka se trudi, da ustreže razredu, kateri zalaga po-

trebne stroške, da se pridobi uradi. Interesi kapitalističnega razreda si naravnost nasprotujejo z onimi delavskega razreda. Oni želijo uveljaviti delavce pod ceno in prodati produkte delavcev po najvišje mogoči ceni. Kolikor večji so profiti kapitalista, toliko manjši je delež delavcev od njihovih izdelkov. Politika ne more služiti obema nasprotujočima si interesoma, služiti mora enemu ali drugemu; v rezultatu najdemo postavodajalne, izvrševalne in sodne moči dežele v rokah kapitalističnega razreda. Postave so tako narajene, da vladajo delavski razred in ga prisilijo, da dela v največjo korist kapitalističnega razreda. Slepa pokornost postavam in slep patriotizem v podpiranju njih vlade vodi v varnost kapitalističnega razreda in v nadaljnjo sužnost delavskega razreda.

Pred in med revolucionarno vojno leta 1776 so se oni, kateri so se priglasili na strani kralja Jurija v kolonijah, zvali patrioti. Nasprotni slednjim in bojujoči so na strani kolonij, so pa bili zvali uporniki in izdajalci. V vsaki revoluciji so revolucionarji nazivani uporniki. Kraljevaši današ-

njih dni se nazivani patrioti in revolucionarji današnjega dne pa puntarjem in z drugimi nezaželjenimi imeni.

Ne mnogo let od danes bodo imeli sedanji puntarji kipe, postavljene v njih čast. Solski otroci jim bodo prepevali slavo. Današnje "patriote" bodo imenovali puškarje, reakcionarje, kraljevaše i. t. d., in gledali jih bodo kot najete podpiratelje aristokracije, suženjake lagtnine. Otroci ne bodo hoteli pripoznati, da so njih rodu kot današnji ameriški rod noče pripoznati, da je hysianskega rodu.

### 12. Dobri delavci so varni.

V Ameriki je prevladuje krščanska vera. Razdelimo jo lahko v dva dela, v rimsko-katoliško in protestantovsko.

Rimsko-katoliška je bila ustanovljena kot prva krščanska in je postala ortodoksna, ko je sprejela obrede in jih razglasila dogmami. Različne protestantovske vere, katerih vsaka predstavlja eno izmed verskih revolucij, v katerih so bile sprejete nove postavbe moralnosti ali v katerih so bile sprejemljive spremembe z ozirom na prejšnje postavbe, so bile sprejete na željo vzdignjenega se družbenega razreda.

Prav počasi je tudi rimsko-katoliška cerkev postopala v enake spremembe. V tem ko je ostala avtokratična v njeni vladi, so druge sekte lahko pokazale na korake napredka pri demokratiziranju vere, države se koraka pri demokratiziranju vlade.

Centraliziranje lastništva v katoliški cerkvi je napravilo cerkveno institucijo največje lastništvo na svetu. Denar cerkve je bil naložen ne samo v zemljišča, marveč v vsako časteno, temveč tudi v vsakovrstne industrije, kakor tudi v produktivna zemljišča. Njeno investiranje v ameriški industriji v zalogah in zadolžnih presega delež Rockefellerja in družbo kapitalistov. To dejstvo samo postavlja interese cerkvenega imena v vrsto z drugimi trgovskimi interesi dežele. Mi najdemo, da deluje rimsko-katoliška cerkev do skrajnosti, da prepreči vsako revolucijo, v kateri bi delavski razred prevzel politično kontrolo nad državo. Njih lastninski interesi jih postavljajo absolutno le na stran sedanjega sistema.

Protestantovske cerkve različnih veroizpovedanj so vse demokratizirane v njih vladi, toda bogataši v vsaki občini so bolj uplivni kot delavci, čeravno doprinejajo velike darove.

Duhoven v vsaki cerkvi mora biti zelo pazljiv, če se dotakne ekonomičnih predmetov, da s tem ne ubije "gosi, katere nose zlata jajca." Ako bi se on, kot se je Jezus Nazaretski, postavil na stran revnih, bi takoj našel lastninske interese svoje cerkve naprjene proti njemu. To bi pomenilo propad njegovi cerkvi skozi izgubo finančnih dohodkov od strani bogatih članov. On se ne upa prepirati s svojimi gospodarji. To je vzrok, da najdemo duhovnike, kateri krivijo svojo hrbtenico, ter so kakor brez hrbtenice. Želijo, da bi bile razmere boljše za delavski razred, toda so brez hrbtenice kot riba v omaki, če pride čas propagiranja za spremembe delavskemu razredu v pravem pomenu besede. Duhovne najdemo kot razred, ki je popolnoma pod kontrolo sedanjega vladajočega razreda; pridigajo tak moralni zakonik, kateri se ozira na najmanjšo željo kapitalističnega razreda v Ameriki. Ako se prigodi, da duhoven svoj glas revolucionarnim delavcem, tedaj je takoj kaznovan od kapitalistov s tem, da mu odpovedo finančna sredstva, in navadno zgubi tudi svoje delo. Od tega razreda torej ne moremo ničesar pričakovati v naši borbi za socializem. Oni so navezani za njih obstanek na kapitalistični sistem s njihovim meznim suženjstvom, otroškim

delom, človeškim mečvirjem, prostitucijo, nepravilnostjo in zločinom. Ker najdemo, da so ameriške cerkve prisiljene od materialnih interesov, da stoje na strani odiračnega razreda, je čisto lahko videti zakaj se nam pravi: "Dober delavec mora biti veren."

Pisatelj je veren in verjame v nesmrtnost duše, sprevideva, da je ljubezen tista velika skupna moč, katere drži človeški rod skupaj, ustvarja in ohranja življenje in je temelj, na katerem stoji vsa človeška arca. Naučili se bomo odstraniti vero od dogme in obredov, in pronašli bomo, da versko mišljenje je razvoj, kateri predstavlja najvišjo misel, katero si mora človek izmisliti v naprednem razvoju človeškega rodu.

Vsako, kdor je pravoslavnen v njegovem verakem prepričanju, se ga dandanes imenuje k dobrim. Oni pa, ki si upajo odtrgati pravoslavne verige in prepustiti svojim verskim mislim napredovati čez dogme naših prednikov, so enostavno proglašeni krivovercem, nezvestim in nevarnim osebam, so

zaničevani od vseh strani od kapitalističnih, nepridipravov. Vsaka revolucija je imela svoje verske mučenike, kateri so trpeli za stvar napredka. Kapitalisti, da je delavec veren in onim, kateri si upajo stopiti s stare pot, napravljajo trnjevo pot.

(Dalje prihodnjic.)

Naročite "Prosveto" vašim sorodnikom ali prijatelju v domačini.

Severov Almanah za leto 1924

## Hripavost

In kašelj sta zelo nevarna simptoma. Da preprečite težje posledice vzemite

## Severa's Cough Balsam,

ki prinaša zanesljivo in hitro pomoč. Imajte ga pri roki v hiši za vsake mesece.

Cena 25 in 50 centov.

Vprašajte po lekarnah.

Severov Almanah za leto 1924

Je natančen. Dobre se po vseh lekarnah zastoj, ali pište nam.

## KNJIGE

KNJIŽEVNE MATICE S. N. P. J.

Književna matice Slovenske narodne poštne jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Pater Malaventura. Spisal Zvonko A. Novak. Izvirna povest iz življenja ameriških franciskancov. Z izvrstnimi slikami, katere je izdelal Stanko Zele. Fina trda vezba. Cena s poštnino vred \$1.50.

Slovensko-angliška slovnica. Dodatek raznih koristnih informacij. Fina trda vezba. Cena \$2.00 s poštnino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.00 s poštnino vred.

Zajedalci. Spisal Ivan Molek. Povest iz doslej skritega kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena \$1.75 s poštnino vred.

Zakon biogenesije. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolmači, mnoge naravne zakone in pokazuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi "narodni skupaj", dobite za tri dolarje.

Naročbe, s katerimi je poslati denar, sprejema

KNJIŽEVNA MATICA 2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

## GOSPA SILVIJA.

Spisal IVO SORLI.

### I. DEL.

(Dalje.)

In ko je začela potem Ela siliti, da bi šli, čeh, da mora biti sestra na vsak način še pred nočjo doma, je župnik, ki mu je bilo videti vse na tem, da jih pridržati, takoj zapazil, da bo našel v Silviji še najboljšo zaveznico. Na vsako Elino opazko, da je gospa nadučiteljica gotovo že pripravila večerjo, da bo huda, če bo morala čakati, da kar poljubi in potem takoj oditi, tudi tam ne bo šlo, in da bo drugače prepozno, je imel župnik le en odgovor: "I, saj to je!", kar je Silviji tako ugajalo, da je z glasnim smehom naglo ona rekla, če bi bil župnik le najmanjšo priliko izpustil. In ker je napolned tudi Zevnik po malem pomagal, so bili vsi Elini prigovori zaman. Šele ko je župnika pregovorila, da gre tudi on s njimi, se je družba odpravila proti šoli.

In tam so zopet sedeli toliko časa, da je bilo solnce že tik nad grebeni, ko se je Eli posrečilo sestro pregovoriti, da se je začela odpravljati.

— Pa kaj ste vi toliko za te družabne korektnosti, gospodična Ela, ali prideva s Silvijo malo prej ali malo pozneje v mesto, vi — emancipiranka? jo je podražil Zevnik, ki se je bil do prejšernosti razvel.

— Prvič nisem emancipiranka; drugi pa, če sem jaz, Silvija ni!

Pogrelo jo je, da jo neprestano hočejo za nekaj napraviti, kar ni bila in ni hotela biti; toda že se je oglašal župnik v svojem najdebelejšem basu: "I, saj to je!", da je glasen smeh zagrnil zopet vso nevoljo, in se je izvršilo tudi slovo v skladu z vsem popoldnevom od župnikovih dveh cekinastih trebusark dalje.

4.

Ko sta se bila Silvija in Zevnik skrila za šumo pod vrhom, do kamor ju je bila šla spremit vsa "najvišja Polica", kakor je rekel župnik, sta se prišla z roke, da bi laže tekla. Zakaj Ela jima je še v zadnjem hipu priporočila, naj se podvizata in onadva sta smeje se prišla ter se v diru spuštala nizdol.

Ali kmalu se jima ni ljubilo več in sta se drug drugega privržujoč ustavila. Silvija je vtaknila spremeljevalno roko pod pazduho in nekoliko časa sta molče korakala po zdaj položni in še dosti gladki poti proti dolini.

— Včasih ste vendar čisto čedna strica, Silvija, je nenkrat izpregovoril Zevnik in je pritiskal njeno roko za spoznanje bolj k sebi.

— Jako lahkavo! In veseli me, da najdem tudi jaz tu tuintam trenotek, ko se mi ne zdite tako napadni.

— Hm, pravzaprav sva jako prijazna človeka! To bi moral potrditi vsak, ki bi naju zdajite šul.

— I čemu bi si pa ne povedala, kako čutiva drug do drugega?

— Saj to je! Toda — ako že smem naprej vpraševati — ali je pri vas mnogo več onih, recimo, ugodnih trenotkov do mene ali narobe?

— In narobe?

— To se pravi: glede mene do vas?

— Da!

— Najprej vi, prosim! se je priklonil ter je napravil z roko, kakor da jo pušča skozi vrata pred seboj.

— Hvala! Vedno kavalir. To se pravi... šalobno ne vedno? In potem... Skratka, kadar namerite obri, zapišite oči v človeka in govorite kakor kak starec in... in podpirate tisto strojno puško tu gori, da me potem še bolj obupa s svojimi sitnoblami...

Zevnik se je glasno zamejal. Videl je pred seboj ubogo Elo v ti novi pripodobli in zaslišal zopet njeno nekoliko prenapeto govorjenje... Toda obenem ga je tudi nemalo dirnilo, da je mijaša to besedo tako lahko izgovorila; in za hip mu je hušnil čes lice nejevoljen izraz. Toda ona je še povelala:

— Če ste tak, potem... potem skoro ne morem verjeti, da ste isto kakor drugače! Recimo, kakor zdaj...

— Namreč?

— Namreč se je spela in ga je od strani pogledala. A že je tudi kakor začudena odprla oči in je vzkliknila:

— Saj je zopet niste več isti! O, to je pa že od tih, kolikokrat ta človek v ani sami minuti iz-

premenil obraz! Zdaj še vesel, vitek, lep fant s svetlimi očmi, kodri mu frfotajo okrog glave, smeje se, da se mu blešči zobje — človek bi ga na mestu poljubil; ozre se, pa stoji starec pred teboj! Pojdite se solit!

Izpulila mu je roko in stekla dva, tri korake. On jo je zopet njej. Ko je govorila te zadnje besede, je stala pred njim kakor od znotraj razčarjena čudežna svetloba, vsa razpaljena, divja, divna, da ga je streslo. In zdaj je istegnil roke po njej, jo držal z njimi, kakor da je hlastal in zagrabil omamen sen, poln bajne, tihe sladkosti in obenem žehteče, opojne strasti.

— Na, na, saj sem spet tak, kakor me hočeš! je hropil. In zdaj me... zdaj me na mestu poljubi... pokrij... zaščit!

— Jaz te... tebe? je skoro kriknila. In stala je trdo tik pred njim. Toda v obeh ji je videl, da tudi za njimi gori, in glas se ji je bil na koncu zlomil. Stala je tako trda, kes re ni mogla premakniti več, oblita njegove paleče strasti.

— Pa narobe! je kriknil in jo potegnil k sebi.

Po dolgem času mu je zvilja obe roki okrog vratu in ga potisnila od sebe.

Popravila si je klobuk in lasje in težko sopoč se je obrnila po česti naprej. Skoro osorno se ga je otrsela, ko ji je hotel loviti roko okrog pasu in niti pod pazduho se ni pustila več poljati.

— Pa ne, da si huda, Silvija? je mehko vprašal.

Že ga je hotela pogledati, da bi videla, čemu tako neumno vpraša, a premagala se je. Saj ji je že njegov glas povedal, da res misli tako. Pa, ali je res mogoče, da so nekateri možiki taki medvedje? Tu stopa zdaj ta poleg nje, ves poparjen in potr in misli, da je razčarjena. Toda, kaj se je takega zgodilo — zakaj naj bi bila razčarjena?

To se pravi... v prvem hipu je pa začutila, da nekaj ni bilo prav... da bi se ne smelo zgoditi... In otrsela se ga je res iz notranjega nagona, kakor jo je telesno hotelo zadušiti in je morala iskati sape, tako je zašutila tudi notranjo potrebo, da se reši te težke strasti, ki je bila loga nanjo. In zdela se ji je, da bi moral on prav čutiti, da je treba zdaj preskočiti vse, kar je bilo tako mučno. Govoril naj bi bil karkoli, se smejal in se vedel, kakor da ni bilo nič. In potem bi jo bil tam doli za prvim ovinkom pritiskal zopet k sebi, jo zopet poskusil poljubiti, in če bi se branila, jo poljubil po sili, a vse tako nalahko, veselo, lahkomišelnost, kakor da ni nič. Toda on gleda skoro svečano predse in se mu na obrazu vidi, da misli, bogve kako silno in lepo stvar je zdajle doživel...

Pomisli! je, kako bi se vedel v tem položaju kateri onih drugih tam doli, komisar Steger, nadzornik, notar, dr. Bille, kdorsibodi, ki jih je šela med ljudi, na katere se je izplačalo spomniti. Hm, morda bi bil še kateri teh nekoliko neroden, čeprav ne toliko, kakor ta; toda Steger na primer bi prav gotovo ne delal ne takih obrazov, ne drugačnih. Smejati bi se, ne temu, nego morda zato, ker bi bil vrzel klobuk v zrak in bi mu obsedel na veri, smejati bi se, žvižgal bi, pel in tam doli bi jo hotel zopet poljubiti.

Toda... ali bi bilo res tudi s Stegerjem ali katerim drugim prišlo do tega? To je res, da bi ti ljudje stvar na lahko vzeli, toda vzeli bi tudi njo na lahko... Rekli bi: eh, taka-le mala učiteljica je, pa se rada malo posreka. In brez posebnih pomislekov bi povedali celo v družbi... Ta tu pa bo molčal kakor grob...

Ni ni z vsami skupaj! je nejevoljno odločila. Tako, da bi, kakor razumem jaz: vesel si, pa si utrgaš poljubček; lepo je, a nič takega, da bi potem govoril o tem ali premišljeval...

— No, gospodična Silvija, kaj ste res hudi name? Kaj res ne čutite, kako je prišlo? je zopet začela proseč in nežen glas tik poleg sebe.

— Kdo pravi, da ne čutim?

— I, čemu se potem tako ježno držite? Ravno tako bi se lahko jezili na veter, ki vam klobuk premakne, kodre razpiha, ali karsibodi.

— Vi ne razumete žensk, je rekla kratko.

— Pa mi jih vi razložite! je vzkliknil, vesel, da ni hušlega.

— Mogoče bi vam ne škodovalo. Toda potem bi rekel, da sem jaz lahkomišelnost in ne ženske.

— O, kaj so ženski nazori o tem — lahkomišelnost? Zakaj se pa potem ženske vsaj navidezno tako hudujejo, ako... ako jim veter klobuk premakne?

— O, veter bi že razumel. Ampak vi ne razumete. Vaše vrste možiki že celo ne. Kaj je na primer vam poljub? se je nenkrat obrnila sem.

(Dalje prihodnjic.)

## EMIL KISS, BANKIR.

133—2nd Ave., New York City  
Ustanovljena leta 1898.

Prejema denar na hranilne VLOGE

In plačuje letno obresti 4%

Moja banka stoji pod nadzorstvom državnega bančnega odseka in varna za hraniti vaše vloge.

Dopremljam rojake iz kraja, (affidavite).

Pošiljam denar v stari kraj.

EMIL KISS, BANKIR, 133—2nd Ave., New York City

## CUNARD

Ali nameravate dobiti rojake v Ameriki?

6426 Jugoslovanov bo letos prišlo v to deželo.

Naj Cunard preje pomoč vašim rojakom, da dobijo potne liste, viziranja ter jim da potrebna navodila, ki so potrebna za potovanje v Ameriko.

Vse potnike spremljajo do parnika izrabišni uradniki brez katerega posebnega doplačila. Potnikom, ki imajo Cunardove vožnje letke, ni treba plačati, ker doplačilo in Evropski vožnji, v jedro kat potnik, se črta. (Vse) letke Cunard preje so veljavni za najhitrejša parnike na svetu. Za nadaljnje pojavnosti se obrnite na našega mestnega agenta.

CUNARD LINE.

140 N. Dearborn St., Chicago, Ill.

Chicago, Ill.

## DOLGOČASNEGA ZIMSKEGA MAČKA

Prav lahko vdenete v kot, ako si naročite prvi glasni garantirani VICTOR gramofon in prave glasne plošče, polke, valčke in petje leto Victor izdelka. Pliste se brezplačni cenik na

IVAN PAJK, 24 Main St., Conemaugh, Pa.

On je edini Slovenci v vaši Ameriki, ki ima direktno zvezo s Victor tovarno.

## Za vse bančne posle,

kakor tudi za vse druge potrebe v zvezi s takimi posli je najbolje, da se obrnete na svoj domači zavod, kjer bodo Vaši nalogi najvestnejše in najboljše izvršeni.

Vaši prihranki so sigurni in Vam nosijo 4% obresti.

ako jih založite pri nas na

### "SPECIAL INTEREST ACCOUNT."

Glede denarnih posiljatev, potovanja v domovino, dopreme oseb iz domovine, izstavljenja "affidavitov", pooblastil i. t. d. posiljati Vas naš zavod ceno, brzo in solidno.

## FRANK SAKSER STATE BANK,

82 Cortlandt Street, New York, N. Y.

GLAVNO ZASTOPSTVO JADRANSKE BANKE.